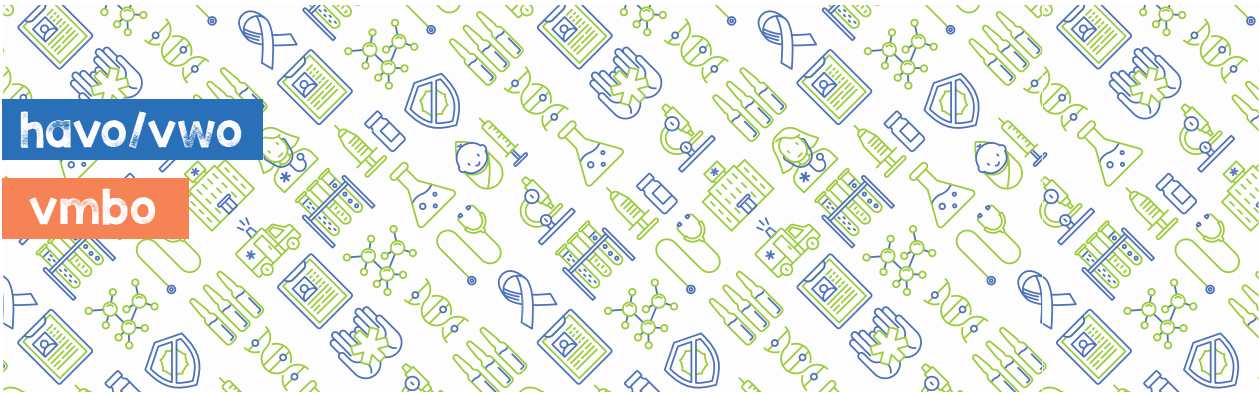

A decorative border at the top of the page featuring a repeating pattern of medical and scientific icons in blue and green. The icons include DNA helices, microscopes, syringes, pills, and various laboratory equipment.

havo/vwo

vmbo

Leren over vaccineren.nl

Leerlingen met een islamitische achtergrond

A decorative border at the bottom of the page, continuing the repeating pattern of medical and scientific icons in blue and green, mirroring the top border.

Colofon

Dit is een uitgave van het RIVM, als aanvulling op de docentenhandleiding van 'Leren vaccineren', te gebruiken voor onderwijsdoelstellingen.

Auteur: Charifa Zemouri

Vormgeving: Annemarie Roos

Copyright: RIVM, Bilthoven november 2022

Inhoud

3 Samenvatting

4 Inleiding

5 Algemene aandachtspunten HPV-vaccinatie

- 5 *Vaccatiebereidheid*
- 5 *Vaccinatie acceptatie*
- 5 *Misconcepties*
- 5 *Gezondheidsperceptie*
- 6 *Seksuele lading van HPV-vaccinatie*
- 6 *Seksueel gedrag en verschillen in seksuele moraal*
- 6 *Stigma*
- 6 *Religieuze context*

7 Opdrachtspecifieke aanvullingen

- 7 *Onderbouw*
- 10 *Bovenbouw*

13 Referenties

Samenvatting

Deze docentenbijlage hoort bij het NIBI-lesmateriaal Leren over vaccineren, en is gericht op docenten die het lesmateriaal gebruiken voor klassen met relatief veel jongeren met een islamitische achtergrond. In deze bijlage staan belangrijke tips en aandachtspunten met bijbehorende uitleg die jij als docent kunt gebruiken om een les over HPV voor te bereiden.

Houding ten opzichte van HPV en HPV-vaccinatie

- HPV wordt geassocieerd met (ongepaste discussies over) seks.
- Praten over HPV is vaak een taboe.
- Negatieve percepties en groepsnormen over HPV beïnvloeden de vaccinatiebereidheid.

Tip!

Benadruk dat 'seks' meer is dan alleen vaginale penetratie.

Tip!

Ontkracht misconcepties over HPV.

2

Veelgehoorde misconcepties

- Vaccineren tegen HPV moedigt seks aan.
- Het vaccin is alleen bedoeld voor mensen die seks hebben.
- Jongens lopen geen gevaar.
- Het vaccin veroorzaakt onvruchtbaarheid.
- Meisjes blijven maagd tot het huwelijk en hebben daarom geen vaccinatie nodig.
- Moslims zijn beschermd tegen HPV.
- Het HPV-vaccin is niet halal.

3

Seksueel gedrag en opvattingen hierover

- Er kunnen verschillen bestaan tussen jongens en meisjes ten aanzien van seks. Bijvoorbeeld dat meisjes maagd moeten blijven tot het huwelijk en jongens niet.
- Jongeren kunnen zich soms ten onrechte veilig wanen en HPV-infectie niet als risico zien omdat zij of monogaam zijn of zich volledig onthouden van seks.
- Meisjes kunnen zichzelf niet tot de risicogroep rekenen omdat van hen wordt verwacht om maagd te zijn.
- Door verschillen in seksuele moraal, kunnen in sommige groepen de jongens meer seksuele vrijheid ervaren dan de meisjes.

Tip!

- Spreek over risico's in toekomstig huwelijk (enige relatie die is toegestaan).
- Benadruk dat jongens hun toekomstige huwelijkspartner kunnen beschermen tegen HPV door zich te vaccineren.
- Spreek in 'wat als' scenario's om het gesprek te depersonaliseren.

4

HPV binnen de islam

- Er bestaat geen islamitisch verbod op vaccinatie.
- In moslimlanden Marokko en de Verenigd Arabisch Emiraten wordt ook tegen HPV gevaccineerd.
- In islamitische landen lopen vrouwen ook HPV op en komt HPV-kanker ook voor.

Inleiding

Deze bijlage helpt je bij de lessenserie *Leren over vaccineren* om cultuursensitief gesprekken te voeren over het humaan papillomavirus (HPV) en de HPV-vaccinatie als je leerlingen met een islamitische achtergrond in de klas hebt. Deze extra aandacht is er omdat bij deze groep de HPV-vaccinatiegraad en de vaccinatiebereidheid relatief laag zijn in tegenstelling tot autochtone Nederlandse jongeren ^[1-4]. Baarmoederhalskanker, wat voornamelijk veroorzaakt wordt door HPV, wordt bovendien vaker bij vrouwen met een islamitische achtergrond vastgesteld ^[2].

Om gezondheidsverschillen en de kans op HPV-gerelateerde kankers te verminderen bij deze groep jongeren, is het belangrijk dat de vaccinatiegraad stijgt. De vaccinatiebereidheid kan, naast de feitelijke kennis over het vaccin en het virus, verbeterd worden door het lesmateriaal af te stemmen op de achtergrond van leerlingen [3, 5-7]. Hierbij wordt rekening gehouden met de culturele achtergrond van de leerlingen en de bijbehorende percepties over HPV ter bevordering van gezondheidseducatie [1, 2, 8]. Het is belangrijk om tijdens de lessen over HPV rekening te houden met culturele stigma's rondom seksualiteit [1, 2, 8, 9]. Religie en de daaraan verbonden culturele percepties spelen een belangrijke rol bij de acceptatie van het HPV-vaccin [8, 10-13], omdat in algemene termen de vaccinatiebereidheid laag is onder religieuze mensen [14]. Rekening houden met de culturele achtergrond van deze leerlingen, in de context van HPV, kan bevorderlijk zijn voor de lessen en de leerling-docentinteractie [1, 8].

Aangezien er docenten zijn die het moeilijk vinden om met leerlingen met een islamitische achtergrond het gesprek aan te gaan over HPV en seks, zijn hier achtergrondinformatie en praktische tips uitgewerkt om je hiermee op weg te helpen. In dit document worden eerst de algemene aandachtspunten toegelicht die dienen als verdieping. Vervolgens worden per opdracht uit de lessenserie concrete tips, achtergrondinformatie en aanvullingen gegeven waar jij als docent rekening mee kan houden. Hopelijk draagt dit bij aan goede educatie en stimulerende gesprekken over HPV, en uiteindelijk een betere vaccinatiebereidheid. Veel succes!

Algemene aandachtspunten HPV-vaccinatie

Vaccinatiebereidheid

In het algemeen is een lage vaccinatiebereidheid te verklaren door een combinatie van persoonlijke percepties, levenshouding, zorgen over de eigen gezondheid, vertrouwen in het vaccin en de overheid, kennisniveau en socioculturele en maatschappelijke factoren ^[1, 5, 9, 11, 15, 16]. Alleen inhoudelijke informatie over HPV is onvoldoende om de vaccinatiebereidheid te verbeteren ^[13, 14, 16]. Jongeren kunnen zichzelf niet tot de risicogroep rekenen en daardoor minder bereid zijn om zich te vaccineren ^[15]. Er zijn ook jongeren die angsten hebben voor de bijwerkingen en geloven dat er langetermijngevolgen zijn verbonden aan vaccinatie. Een negatieve houding ten opzichte van het HPV-vaccin vanwege de seksuele lading kan de bereidheid verder verlagen ^[17]. Tevens speelt prikangst ook een rol in de keus om te vaccineren. Vanaf het moment dat het vaccin ter sprake wordt gebracht tot aan het voltooien van de HPV-vaccinatierreeks zijn alle eerdergenoemde factoren bepalend voor een complete HPV-vaccinatierreeks.

Vaccinatie acceptatie

Culturele barrières kunnen het gesprek over HPV en HPV-vaccinatie bemoeilijken tijdens de lessen. Gebrek aan culturele acceptatie vormt een barrière voor vaccinatie ^[2, 7, 17, 18]. Gemeenschappen met negatieve beelden en associaties ten aanzien van HPV-vaccinatie en het vaccin kunnen eerder afwijzend reageren op het vaccin en naar een persoon in hun omgeving die kiest voor vaccinatie. De mening van de ouders heeft tevens invloed op de vaccinatiebereidheid van de kinderen ^[1, 19, 20]. Ouders worden, evenals de jongeren, beïnvloed door culturele normen en percepties over de ziekte en het vaccin ^[2, 9]. Ouders die positief tegenover het HPV-vaccin staan, zijn eerder geneigd om kinderen te vaccineren tegen het HPV ^[16, 19]. Jongeren die de kans op infectie en kankerontwikkeling hoog achten, zijn eerder bereid om zich te laten vaccineren dan jongeren die deze kans klein achten.

Misconcepties

Onjuiste beweringen, misvattingen en onbegrip over culturele en religieuze aanvaardbaarheid van het vaccin vormen een barrière voor vaccinatiebereidheid ^[1, 5, 9]. Misconcepties, een conservatieve houding en weinig kennis bij de ouders leiden tot terughoudendheid ten aanzien van gesprekken met hun kinderen over het vaccin en virus ^[14]. Hieronder staat een aantal bekende misconcepties ^[1, 7, 9, 12, 19]:

- Vaccineren tegen HPV moedigt seks aan.
- Het vaccin is alleen bedoeld voor mensen die seks hebben.
- Jongens lopen geen gevaar.
- Het vaccin veroorzaakt onvruchtbaarheid.
- Meisjes blijven maagd tot het huwelijk en kunnen geen HPV-infectie oplopen.
- Moslims zijn beschermd tegen het HPV.
- Het HPV-vaccin is niet halal.

Gezondheidsperceptie

Ideeën over gezondheid en risico's worden in het algemeen gevormd door de sociale identiteit en de gemeenschap ^[1]. Jongeren met een islamitische achtergrond kunnen zichzelf als veilig en niet vatbaar beschouwen voor het HPV vanwege de kuisheidsregels. De intrinsieke overtuiging van een persoon om zich te laten vaccineren hangt af van het feit of deze zich als vatbaar voor het virus beschouwt, zich tot een risicogroep rekent en of de ziekte als ernstig of mild wordt geschat ^[1]. Moeders kunnen van mening zijn dat hun dochters geen risico lopen op het virus en het ontwikkelen van kanker, omdat er, zoals gezegd, van hen wordt verwacht dat zij maagd blijven ^[1, 9, 21].

Seksuele lading van HPV-vaccinatie

Het bespreken van HPV-vaccinatie kan zwaarbeladen zijn omdat het gaat over een seksueel overdraagbaar virus ^[1, 9, 22, 23]. Hetzelfde geldt ook voor het bespreken van HPV met ouders ^[1, 8]. Er bestaan taboes of stigma's rondom seks buiten of

voor het huwelijk ^[1, 6, 8, 9, 18, 24, 25]. Dit maakt dat het bespreken van HPV-vaccinatie wordt geassocieerd met discussies over ongepaste seksuele activiteiten ^[7, 10, 23]. Er zijn gedachten dat vaccinatie tegen HPV leidt tot promiscue gedrag of dat hun ouders seksuele activiteiten vóór het huwelijk goedkeuren ^[1, 7-9].

Seksueel gedrag en verschillen in seksuele moraal

Seksuele gedragingen onder jongeren met een islamitische achtergrond zijn nog niet uitbundig bestudeerd ^[7, 21, 26]. Seksuele activiteiten kunnen in het geheim plaatsvinden om stigmatisatie te voorkomen ^[18]. In sommige gemeenschappen heeft maagdelijkheid voor meisjes een grote waarde ^[25], hierdoor kiezen sommige meisjes nog steeds om seksueel actief te zijn zonder vaginale penetratie. Aangezien een HPV-besmetting via verschillende vormen van seks kan ontstaan, blijft er een risico op een HPV-infectie bestaan ^[1, 8, 23].

Stigma

Onderwerpen over seks en soa's zijn taboe. Jij kan ervoor kiezen om de discussie te benaderen vanuit een kankerpreventieperspectief ^[1, 8]. Vanuit het perspectief van kankerpreventie ontstaat er een opening voor discussie waardoor je kan wegblijven van heersende stigma's en sociale normen. Als docent kun je melden dat jaarlijks 1.100 vrouwen en 400 mannen kanker krijgen door HPV. Jongeren en hun families die openstaan voor HPV-vaccinatie kunnen gestigmatiseerd worden door hun gemeenschap ^[1].

Tip!

Om het gesprek te blijven voeren kun je ervoor kiezen om te praten in 'wat als'-hypothetische scenario's. Leerlingen vinden het vaak makkelijker om in 'wat als'-scenario's te praten.

Religieuze context

Religie wordt door veel mensen uit de islamitische gemeenschap gebruikt als moreel kompas, maar niet altijd naar gehandeld ^[1, 12, 21, 24]. Jongeren kunnen daarom spreken vanuit de islamitische moraal, maar zich in de praktijk anders gedragen. Zoals bij veel religies worden seksuele relaties buiten een huwelijksverband als een zonde beschouwd ^[7]. Deze zonde geldt voor mannen en vrouwen ^[7]. Echter, de praktijk leert dat de kuisheidsregels strenger worden geïmplementeerd voor vrouwen ^[1, 9, 26].

Er bestaat geen islamitisch verbod op vaccins tegen ziektes (zoals SARS-CoV-2 of HPV). Er zijn wel jongeren die twijfelen of een HPV-vaccin is toegestaan door het geloof ^[21]. Het vaccin wordt gezien als een middel om ernstige ziekte te voorkomen en om de gezondheid van de bevolking te beschermen. Binnen de islamitische leer wordt daarom de volgende metafoer gebruikt: bind eerst je kameel vast en vertrouw dan op Allah. Het laatste geeft aan dat je eerst maatregelen moet nemen om jezelf te beschermen en dan vertrouwen op Allah dat alles goed komt.

De invulling en beleving van het geloof zijn afhankelijk van verschillende omgevingsfactoren zoals opleidingsniveau, cultuur, woonplaats, economische welvaart en migratiegeschiedenis. Het is een natuurlijk proces dat culturele en religieuze regels door elkaar lopen en daarmee percepties vormen. Invloeden van de Westerse cultuur en leefomgeving spelen ook een rol bij de beeldvorming en beleving van het individu. In de Turkse gemeenschap bijvoorbeeld, identificeren de meesten zich als moslim, terwijl er daarnaast groepen seculieren bestaan. Zowel de seculieren als de conservatieve moslims kunnen anders omgaan met seksuele relaties en het bespreekbaar maken van geslachtsziekten, en daarmee ook met de discussie rondom HPV-infecties en -vaccinaties met hun omgeving en kinderen.

Opdracht specifieke aanvullingen

Onderbouw

VRAAG Wat is HPV?

VMBO-MATERIAAL vraag 1, opdracht 1

HAVO/VWO-MATERIAAL vraag 1, opdracht 1

Moslimjongeren kunnen veel waarde hechten aan maagdelijkheid, in het bijzonder die van meisjes, waaronder doorgaans wordt verstaan dat een meisje nooit vaginaal is gepenetreerd ^[24, 25]. Om de vaginale maagdelijkheid te waarborgen, wordt weleens uitgeweken naar andere seksuele handelingen, die ook een risico vormen op overdracht van het virus, zoals direct contact met geslachtsdelen via orale of anale seks en met de handen.

Tip!

Benadruk dat 'seks' meer is dan alleen vaginale penetratie.

Jongeren kunnen het risico op een HPV-besmetting laag inschatten: velen kunnen van mening zijn dat zij niet vatbaar zijn voor het virus, omdat hun cultuur, religie of tradities hen beschermen. Er wordt veel gesproken in termen van 'hoe het hoort', maar de praktijk is soms anders ^[1, 8, 12, 20, 24]. Houd rekening met de zelfoverschatting van leerlingen. Voorbeelden van uitspraken en reacties die je kan geven, staan hieronder beschreven.

Voorbeeld uitspraak	Voorbeeld reactie docent
Ik kan HPV niet oplopen, omdat ik geen seks zal hebben.	Mocht je ooit trouwen, dan zul je wel seks hebben, misschien is jouw partner geen maagd en wel besmet.
Ik behoor niet tot de risicogroep.	Je kunt uitvragen waarom zij zich niet tot deze groep rekenen. Uitleggen dat iedereen die ooit seks zal hebben een risicogroep is. Acht op de 10 mensen raken in hun leven besmet met HPV. Als je 1 keer seks hebt met iemand die op dat moment een HPV-infectie heeft, is de kans dat je zelf een HPV-infectie oploopt 60%.
Ik ben niet bang voor het virus.	Je kun uitvragen waarom zij niet bang zijn voor het virus en het hoge risico op besmetting. Vervolgens kun je uitvragen of ze niet bang zijn om kanker te ontwikkelen of om hun partner te besmetten die kanker kan krijgen.
Ik ben moslim, ik gedraag mij en kan het daarom niet krijgen.	Wat als je partner zich niet altijd netjes heeft gedragen en je met het virus besmet?
Ik wacht met seks tot ik trouw en kan daarom het virus niet oplopen. → Deze reactie is vooral te verwachten bij meisjes.	Leg de meisjes uit dat zij het virus kunnen oplopen via hun toekomstige echtgenoot die mogelijk wel besmet kan zijn. Houd rekening hier met de verschillen in seksuele opvattingen.

Voorbeeld uitspraak	Voorbeeld reactie docent
Als ik het virus toch krijg en ook kanker ontwikkel, is dat de wil van Allah.	Een bekend gezegde binnen de islamitische leer is: bind eerst je kameel vast en vertrouw dan op Allah. Het laatste geeft aan dat je eerst maatregelen moet nemen en dan vertrouwen op Allah. Je kunt dit voorbeeld aanhalen.

VRAAG Hoe kun je kanker van HPV krijgen?

VMBO-MATERIAAL vraag 2, opdracht 1

HAVO/VWO-MATERIAAL vraag 2, opdracht 1

Bij het antwoord op vraag 2, "Bijna iedereen die seksueel actief is, komt ermee in aanraking" kun je benadrukken dat het hier ook gaat om seks binnen een huwelijk. Jongeren kunnen zeggen dat zij niet seksueel actief zijn en daarom niet als risicogroep zien voor ontwikkelen van kanker ^[1, 8, 10, 25].

VRAAG Vraag het thuis.

VMBO-MATERIAAL opdracht 4

HAVO/VWO-MATERIAAL opdracht 5

Het kan voor sommige leerlingen een uitdaging zijn om het HPV-vaccin thuis te bespreken, omdat het onderwerp wordt geassocieerd met seks ^[1, 23]. Het is binnen gezinnen en families niet altijd gebruikelijk om openlijk te praten over seks ^[25]. In de islamitische gemeenschap bestaan stigma's en taboes rondom geslachtsziektes en seksuele relaties ^[1, 7, 12, 25]. Er heerst soms ook een schaamtecultuur, waarbij het bespreken van seksueel overdraagbare aandoeningen of preventieve interventies weinig ruimte krijgen in de huiskamer. Ouders kunnen het moeilijk vinden om seks te bespreken met hun kinderen.

Wanneer leerlingen ouders hebben die zich bewust zijn van HPV, kanker, en die het HPV-vaccin vertrouwen, is de kans veel groter dat het kind het onderwerp thuis durft te bespreken.

Tip!

- Breng de 'JouwGGD chat' onder de aandacht bij de jongeren. Zij kunnen anoniem chatten met een deskundige van de GGD en daar vragen stellen of hun gevoelens delen. Link: www.jouwggd.nl
- Als de leerling jou vertrouwt, kan het goed zijn dat hij of zij jou persoonlijk wil spreken over de HPV-vaccinatie.
- Vraag de leerlingen om thuis te vragen over vaccins in het algemeen en dan ook of hun ouders van het HPV-vaccin hebben gehoord.

VRAAG

Hoe denk jij over de HPV-vaccinatie? Als je een brief krijgt met daarin een uitnodiging om de HPV-prik te halen. Zou je dat dan willen?

VMBO-MATERIAAL vraag 6, opdracht 1

HAVO/VWO-MATERIAAL vraag 6, opdracht 1

Jongeren met opgeleide ouders en een positieve instelling jegens vaccinaties zullen de uitnodiging eerder accepteren en het vaccin nemen ^[16]. Een aantal factoren kan aangedragen worden om de prik **niet** te halen:

- Negatieve houding over HPV-vaccinatie ^[1, 9].
- Vaccin wordt geassocieerd met (buitenechtelijk) seksueel gedrag ^[9].
- Sommige ouders kunnen HPV-vaccinatie overbodig vinden, omdat zij van mening zijn dat hun kinderen geen risico lopen ^[1, 9, 14].
- Wantrouwen jegens de overheid (de campagne), jegens het vaccin (veiligheid en effectiviteit), misconcepties en spookverhalen ^[14, 15].
- De mening van anderen (vrienden, familie, sociale media) ^[1, 2, 5, 8, 20].

VRAAG Waarom vaccineren sommige mensen zich niet?

VMBO-MATERIAAL niet van toepassing

HAVO/VWO-MATERIAAL vraag 3d, opdracht 4

Je kunt ervoor kiezen om de bovenstaande punten aan te halen en deze ontkrachten.

'Geloofsovertuiging' wordt in antwoord 3d genoemd als mogelijke factor om niet te vaccineren. Hieronder staat een aantal islamitische geloofs-overtuigingen over vaccinatie:

- De islam staat vaccinaties toe.
- Vaccineren als preventiemaatregel tegen ziekte is toegestaan.
- In het algemeen krijgen islamitische kinderen in Nederland en elders wel alle andere kindervaccinaties.
- Ook wanneer de kans klein is op het oplopen van een ziekte worden mensen door de islamitische geleerden aangemoedigd om zich te laten vaccineren.
- De islamitische leer kent een gezegde: Bind eerst je kameel vast en vertrouw dan op Allah, waarmee wordt bedoeld dat je maatregelen moet nemen om problemen te voorkomen, of in dit geval zeker te stellen dat je kameel niet wegloopt.

Weetje

- Voor de bedevaart naar Mekka verplicht de Saudische overheid een vaccinatie reeks waaronder tegen SARS-CoV-2 en meningo-kokken.
- In moslimlanden zoals Marokko en de Verenigde Arabisch Emiraten worden kinderen al gevaccineerd tegen HPV.

VRAAG Wat zit er in een vaccin?

VMBO-MATERIAAL opdracht 6

HAVO/VWO-MATERIAAL vraag 4a, opdracht 4

Niet iedereen weet dat vaccins halal* zijn, ook als er dierlijke producten zijn gebruikt bij de productie. Het HPV-vaccin is, net zoals andere vaccins, volgens islamitische geleerden halal. De vaccins die in Nederland worden gebruikt, worden ook in islamitische landen gebruikt waar HPV-vaccinatiecampagnes al zijn begonnen. Er is een internationale fatwa** uitgegeven die HPV-vaccinatie aanbeveelt om meisjes te beschermen tegen kanker¹.

*Halal = toegestaan volgens de islamitische leer. Het tegenovergestelde van 'halal' is 'haram'. Haram betekent dat iets niet is toegestaan.

**Een fatwa is een juridisch advies binnen de Islam dat wordt gegeven door islamitische wetsgeleerden/specialisten, meestal zijn dit sjeiks of moefti's.

¹ Wereld Gezondheidsorganisatie, HPV vaccine communication.

<https://apps.who.int/iris/bitstream/handle/10665/250279/WHO-IVB-16.02-eng.pdf>

VRAAG Jouw mening telt

VMBO-MATERIAAL opdracht 5

HAVO/VWO-MATERIAAL opdracht 5

Onder opdracht 5 staan twee punten die aandacht behoeven:

1. Jongeren mogen vanaf hun 12e jaar zelf beslissen over vaccinatie.

Aanvulling voor docent: Leerlingen met een islamitische achtergrond kennen meestal een collectivistische cultuur, in tegenstelling tot de individualistische Nederlandse cultuur ^[24]. De percepties van de ouders en inmenging in het privé-leven van de jongeren kunnen ertoe leiden dat hun keuze niet individueel tot stand komt ^[1, 19]. Je kan aangeven dat de keuze ligt bij de leerling, maar dat deze dat soms niet zo ervaart vanwege de sociale constructies en thuiscultuur.

2. Jongens moeten ook de HPV-vaccinatie aangeboden krijgen.

Aanvulling voor docent: Leg uit dat de jongens hun toekomstige vrouw kunnen beschermen tegen een HPV-infectie en kanker door zich te vaccineren. Daarbij kunnen ook jongens door een langdurige HPV-infectie op latere leeftijd kanker krijgen (mond- en keelholtekanker of kanker aan de penis of de anus).

Let op: Het is belangrijk om de nadruk te leggen op 'echtgenote', omdat alleen een relatie in de vorm van een huwelijk wordt geaccepteerd.

Bovenbouw

VRAAG Kennismaken met de mogelijke gevolgen van HPV-kanker bij mannen.

VMBO-MATERIAAL leerdoel 1

HAVO/VWO-MATERIAAL leerdoel 1

Islamitische jongeren kunnen een hogere mate van zelfgenoegzaamheid wat betreft vatbaarheid tegen HPV en het risico op kanker ^[1, 10, 12]. Jongens kunnen geloven dat zij niet vatbaar zijn voor kanker, omdat het onder hen minder vaak voorkomt dan bij meisjes ^[1]. Het kan zijn dat de jongens denken dat alleen homoseksuele mannen kanker kunnen ontwikkelen aan hun geslachtsdelen of in hun keel. Dit beeld kan ontkracht worden door aan te geven dat heteroseksuele jongens ook HPV kunnen oplopen via (orale) seks met meisjes ^[1, 26].

VRAAG Eigen mening vormen en reflecteren op de mening van anderen.

VMBO-MATERIAAL Niet van toepassing

HAVO/VWO-MATERIAAL leerdoel 2

Nepnieuws, complottheorieën, angst voor bijwerkingen, wantrouwen naar de overheid, wantrouwen vanwege COVID-19 en jengens het HPV-vaccin kunnen de eigen mening van de leerlingen negatief beïnvloeden ^[1]. Gelukkig komt dit niet bij iedereen voor en zijn in Nederland al een miljoen jongens en meisjes gevaccineerd met het HPV-vaccin.

Tip!

- Ontkracht valse claims.
- Leg uit dat het nemen van het vaccin geen reden is om ander seksueel gedrag te vertonen dan dat wat past binnen de idealen van de leerling.

Bij het vormen van een eigen mening kunnen jongeren sociaal wenselijk antwoorden en de islam als moreel kompas gebruiken ^[2, 6]. Let op leerlingen die zich conformeren aan de groepsnormen. Hierbij kan het helpen om meningen te vormen over hypothetische situaties om gesprek over vaccinatie te depersonaliseren.

VRAAG Hoe loop je een HPV-infectie op?

VMBO-MATERIAAL vraag 1a

HAVO/VWO-MATERIAAL vraag 1a, opdracht 1

Bij deze vraag kun je aandacht besteden aan de mogelijkheid om het virus op te lopen zonder dat er sprake is van penetratie. Deel de concrete informatie dat je ook besmet kunt worden door voorspel en elkaar met de mond of handen op intieme plekken aanraken.

In veel islamitische gemeenschappen is seks buiten het huwelijk taboe en verboden. Er wordt niet open over gesproken, maar de verschillen in seksuele moraal voor jongens en meisjes (strikt voor de meisjes), zijn in de praktijk een feit ^[1, 6, 8, 9, 24]. Het is heel goed denkbaar dat de jongeren zullen stellen dat zij het virus niet kunnen oplopen, omdat zij maagd zijn en dat zullen blijven tot het huwelijk ^[1, 21].

VRAAG Hoe kun je jezelf beschermen tegen een HPV-infectie?

VMBO-MATERIAAL vraag 1g

HAVO/VWO-MATERIAAL leerdoel 1

Vaccinatiebereidheid onder islamitische jongeren is lager dan jongeren zonder islamitische achtergrond ^[8, 10, 12], onder andere omdat er culturele bezwaren zijn tegen het nemen van een HPV-vaccin. Sommigen geloven ook dat er religieuze bezwaren zijn en dat een kuise leefwijze de beste bescherming biedt. Je kan hierin meegaan door:

- te beamen dat onthouding beschermt;
- benoemen dat een persoon in een huwelijk alsnog het virus kan oplopen;
- ook mannen en vrouwen in landen zoals Marokko, Turkije, Somalië en Saudi-Arabie kunnen kanker ontwikkelen door HPV.

VRAAG Waarom heeft De Gezondheidsraad geadviseerd om de HPV-vaccinatie vanaf 9 jaar aan te bieden en ook de jongens te vaccineren?

VMBO-MATERIAAL niet van toepassing

HAVO/VWO-MATERIAAL vraag 1g, opdracht 1

Er bestaan misconcepties over het nemen van het vaccin als vorm van aanmoediging tot seksuele activiteit door minderjarigen. Tevens bestaat de angst dat het vaccineren kan leiden tot ongepaste discussies over seksuele activiteiten. Je kan bij deze opdracht toelichten dat het vaccin **ook** bestemd is voor jongeren die seksueel actief zijn, maar ook het beste werkt als het vaccin wordt gegeven vóór ze seksueel actief worden. In één Nederlandse studie wordt gerapporteerd dat ouders en jongeren bang zijn dat de overheid seks onder minderjarigen normaliseert, omdat dat volgens hen in de Nederlandse gemeenschap de norm is ^[1].

VRAAG Heeft het zin de HPV-prik te halen als je al seks hebt gehad?

VMBO-MATERIAAL vraag 1i, opdracht 1

HAVO/VWO-MATERIAAL vraag 1j, opdracht 1

Door de verschillen in seksuele moraal omtrent seksuele vrijheid onder islamitische jongens en meisjes, zullen de jongens mogelijk eerder toegeven dat zij seks hebben dan meisjes ^[1, 9, 12]. Islamitische jongens zijn meestal meer en eerder seksueel actief dan de meisjes ^[1, 9, 24].

Tip!

- Breng de 'JouwGGD chat' onder de aandacht bij de jongeren. Zij kunnen anoniem chatten met een deskundige van de GGD en daar vragen stellen of hun gevoelens delen. Link: www.jouwggd.nl
- Als de leerling jou vertrouwt, kan het goed zijn dat hij of zij jou persoonlijk wil spreken over de HPV-vaccinatie.
- Let bij de discussie rondom deze vraag op sociaal wenselijke antwoorden. Je zou bij sociaal wenselijke antwoorden vragen in hypothetische vorm kunnen stellen.

Referenties

- 1 Salad, J., et al., "A Somali girl is Muslim and does not have premarital sex. Is vaccination really necessary?" A qualitative study into the perceptions of Somali women in the Netherlands about the prevention of cervical cancer. *Int J Equity Health*, 2015. **14**: p. 68.
- 2 Alberts, C.J., et al., A longitudinal study on determinants of HPV vaccination uptake in parents/guardians from different ethnic backgrounds in Amsterdam, the Netherlands. *BMC Public Health*, 2017. **17**(1): p. 220.
- 3 Rondy, M., et al., Determinants for HPV vaccine uptake in the Netherlands: A multilevel study. *Vaccine*, 2010. **28**(9): p. 2070-5.
- 4 de Munter, A.C., et al., Determinants of HPV-vaccination uptake and subgroups with a lower uptake in the Netherlands. *BMC Public Health*, 2021. **21**(1): p. 1848.
- 5 van Keulen, H.M., et al., Determinants of HPV vaccination intentions among Dutch girls and their mothers: a cross-sectional study. *BMC Public Health*, 2013. **13**: p. 111.
- 6 Badre-Esfahani, S., et al., Perceptions of cervical cancer prevention among a group of ethnic minority women in Denmark-A qualitative study. *PLoS One*, 2021. **16**(6): p. e0250816.
- 7 Hamdi, S., The impact of teachings on sexuality in Islam on HPV vaccine acceptability in the Middle East and North Africa region. *J Epidemiol Glob Health*, 2018. **7 Suppl 1**: p. S17-S22.
- 8 Carnegie, E., et al., Development of a cross-cultural HPV community engagement model within Scotland. *Health Educ J*, 2017. **76**(4): p. 398-410.
- 9 Kilic, A., et al., Acceptance of human papillomavirus vaccine by adolescent girls and their parents in Turkey. *Asian Pac J Cancer Prev*, 2012. **13**(9): p. 4267-72.
- 10 Marlow, L.A., et al., Predictors of interest in HPV vaccination: A study of British adolescents. *Vaccine*, 2009. **27**(18): p. 2483-8.
- 11 Shahbari, N.A.E., et al., Factors associated with seasonal influenza and HPV vaccination uptake among different ethnic groups in Arab and Jewish society in Israel. *Int J Equity Health*, 2021. **20**(1): p. 201.
- 12 Pratt, R., et al., "We are Muslims and these diseases don't happen to us": A qualitative study of the views of young Somali men and women concerning HPV immunization. *Vaccine*, 2019. **37**(15): p. 2043-2050.
- 13 Mollers, M., et al., Equity in human papilloma virus vaccination uptake?: sexual behaviour, knowledge and demographics in a cross-sectional study in (un)vaccinated girls in the Netherlands. *BMC Public Health*, 2014. **14**: p. 288.
- 14 Gefenaite, G., et al., Comparatively low attendance during Human Papillomavirus catch-up vaccination among teenage girls in the Netherlands: Insights from a behavioral survey among parents. *BMC Public Health*, 2012. **12**: p. 498.
- 15 MacDonald, N.E. and S.W.G.o.V. Hesitancy, *Vaccine hesitancy: Definition, scope and determinants*. *Vaccine*, 2015. **33**(34): p. 4161-4.
- 16 Hofman, R., et al., Predictors of HPV vaccination uptake: a longitudinal study among parents. *Health Educ Res*, 2014. **29**(1): p. 83-96.
- 17 Gamaoun, R., Knowledge, awareness and acceptability of anti-HPV vaccine in the Arab states of the Middle East and North Africa Region: a systematic review. *East Mediterr Health J*, 2018. **24**(6): p. 538-548.
- 18 Cense, M., Sexual discourses and strategies among minority ethnic youth in the Netherlands. *Cult Health Sex*, 2014. **16**(7): p. 835-49.
- 19 Katz, I.T., et al., Scaling up human papillomavirus vaccination: a conceptual framework of vaccine adherence. *Sex Health*, 2010. **7**(3): p. 279-86.
- 20 Durusoy, R., et al., HPV vaccine awareness and willingness of first-year students entering university in Western Turkey. *Asian Pac J Cancer Prev*, 2010. **11**(6): p. 1695-701.
- 21 Essizoglu, A., et al., Double standard for traditional value of virginity and premarital sexuality in Turkey: a university students case. *Women Health*, 2011. **51**(2): p. 136-50.
- 22 Alsous, M.M., et al., Knowledge and awareness about human papillomavirus infection and its vaccination

- among women in Arab communities. *Sci Rep*, 2021. **11**(1): p. 786.
- 23** Ortashi, O., H. Raheel, and M. Shalal, *Acceptability of human papilloma virus vaccination among women in the United Arab Emirates*. *Asian Pac J Cancer Prev*, 2014. **15**(5): p. 2007-11.
- 24** Vennix, P.V., I., *Seksualiteit en relaties van Turkse en Marokkaanse Nederlanders*. 2006, Nederland: Eburon Uitgeverij B.V.
- 25** Hendrickx, K., et al., *Sexual behaviour of second generation Moroccan immigrants balancing between traditional attitudes and safe sex*. *Patient Educ Couns*, 2002. **47**(2): p. 89-94.
- 26** Buunk, A.P. and P. Dijkstra, *Sex and Marriage With Members of Other Ethnic Groups: A Study in the Netherlands*. *Cross-Cultural Research*, 2017. **51**(1): p. 3-25.